

Міністерство освіти і науки України Ніжинський
державний університет імені Миколи Гоголя
Природничо-географічний факультет

МАТЕРІАЛИ
III Всеукраїнської конференції
молодих науковців

„СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ
ПРИРОДНИЧИХ НАУК”

Ніжин, 25–26 квітня 2018 р.

“Наука-сервіс”
Ніжин – 2018

М 78 Матеріали III Всеукраїнської конференції молодих науковців „Сучасні проблеми природничих наук”. – Ніжин: “Наука-сервіс”, 2018. – 78 с.

Збірка матеріалів III Всеукраїнської конференції молодих науковців „Сучасні проблеми природничих наук”, присвяченої здобуткам і результатам наукових досліджень у галузі природничих наук, включає тези наукових доповідей у галузі природничих наук. В текстах доповідей, опублікованих у цьому збірнику, збережено авторський стиль у поданні матеріалу.

Видання для студентів і спеціалістів у галузі біології, географії та методики викладання цих дисциплін.

Науковий комітет:

Барановський М.О. – д.г.н., професор;
Смаль В.В. – д.г.н., професор;
Лукашова Н.І. – д.пед.н., професор;
Сухоєєв В.В. – д.х.н., професор;
Кучменко О.Б. – д.б.н., професор;
Марисова І.В. – к.б.н., професор.

Оргкомітет конференції та редакційна колегія:

Голова: Сенченко Г.Г. – к.х.н., декан природничо-географічного факультету.

Секретар: Козючко А.Г., магістрант.

Члени оргкомітету:

Кузьменко Л.П. – к.б.н., доц. кафедри біології;
Москаленко О.В. – к.х.н., доц. кафедри хімії;
Шовкун Т.М. – к.г.н., доцент кафедри географії;
Філоненко Ю.М. – к.г.н., доц. кафедри географії;
Мирон І.В. – ст. викл. кафедри географії;
Кедров Б.Ю. – ст. викл. кафедри біології;
Дема Л.П. – асист. кафедри біології;
Шешурак П.М. – провідний фахівець;
Башинська О.В. – магістрант;
Зінченко Д.Д. – студ. II курсу;
Федірко Т.С. – магістрант;
Свинобой І.В. – студ. III курсу.

© Природничо–географічний факультет
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

© “Наука-Сервіс” м. Ніжин

ШЛЯХИ ВІДТВОРЕННЯ АБОРИГЕННИХ ВИДІВ РИБ ДНІПРОВСЬКО-БУЗЬКОЇ ГИРЛОВОЇ ОБЛАСТІ В ПРИРОДНИХ УМОВАХ

Білик Г.В., Коржов Є.І.

Херсонська гідробіологічна станція НАН України, Національний природний парк «Нижняодніпровський», м. Херсон, Україна, E-mail: bilyk_anna@ukr.net, korzhov888@ukr.net

Дніпровсько-Бузька гирлова область є унікальним рибопромисловим районом Чорноморського басейну з інтенсивно розвинутим рибальством, судноплаванням та рекреацією. Провідне місце в промислі в регіоні займає пониззя Дніпра і Дніпровсько-Бузький лиман, на які приходить біля 98% загального улову риб. З кожним роком екологічний стан даної акваторії погіршується, а разом з цим і кількісні показники аборигенної іхтіофауни. В межах Дніпровсько-Бузької гирлової області регулярно спостерігаються замори риби, іноді по декілька разів на рік, при яких гинуть риби промислового значення. Також недостатня швидкість течії води у весняно-літній період негативно відображається на умовах розмноження та нагулу цінних видів риб родини осетрових, рибаця, оселедця та ін. Як наслідок, водні екосистеми дослідженої території потребують активних методів покращення їх стану.

Зміна гідрологічних умов в останні десятиліття призвела до замулення і заростання багатьох заплавлених водойм, а також до накопичення в них значної кількості органічних речовин (Коржов, 2011). Зміни абіотичних факторів призвели до погіршення умов існування гідробіонтів, пригнічення розвитку кормової бази риб, надмірного розвитку рослинності, акумуляції рослинних залишків, заболочування, тощо (Алексенко, 2012).

Тому, у зв'язку з незадовільним станом рибних запасів та доволі складними екологічними умовами навколишнього природного середовища, виникає нагальна необхідність у проведенні ряду меліоративних заходів, спрямованих в першу чергу на оздоровлення водної екосистеми, а разом з цим і покращення умов нагулу та відтворення аборигенної іхтіофауни. Серед значної кількості існуючих рекомендацій найбільш ефективними було обрано наступні методи покращення екологічного стану водної екосистеми Дніпровсько-Бузької гирлової області:

- для створення сприятливих умов відтворення і нагулу риб рибогосподарські попуски в нижній б'єф Каховської ГЕС в нерестовий період в пониззі Дніпра необхідно підтримувати на рівні 1500-2500 м³/с, та не менш 2000 м³/с з III декади квітня і в I-II декадах травня (Правоторов, 2007);

- у водоймах, в яких влітку погіршуються умови існування гідробіонтів, необхідно провести комплекс меліоративних заходів (розчистка, розширення та поглиблення проток, розчистка плесу озер від надлишкових мулових відкладів) і довести інтенсивність зовнішнього водообміну в них до помірної рівня;

- для запобігання зниження вмісту розчиненого у воді кисню до критичних показників, що може призвести до задухи, в евтрофних водоймах пониззя і дельти Дніпра, які мають певну рибогосподарську цінність, необхідно щорічно проводити викиди надлишкової вищої водної рослинності (Коржов, 2015);

- з метою біологічної меліорації водойм Дніпровсько-Бузької гирлової області щорічно проводити зариблення цьогорічною молоддю із збільшеною наважкою (від 40 г і більше) рослиноїдних видів риб (білий та строкатий товстолобик), а також білим амуром — 10% від загальної кількості обсягів зариблення молоддю рослиноїдних риб;

- для покращення природного відтворення фітофільних аборигенних видів риб (тарані, ляща, судака, сазана) у маловодні роки, коли заплава в пониззі Дніпра або не затоплюється зовсім, або затоплюється менше ніж на 50% її загальної площі, в озерах необхідно встановлювати штучні «нерестові гнізда» у кількості до 20 тис. штук;

- для створення додаткових нерестових площ та поліпшення умов природного відтворення риби необхідно створювати додаткові нерестові площі шляхом насипання гравію та каміння. Насип «рибецьких гребель» треба робити на ділянці Дніпра починаючи від Антонівського залізничного моста вгору за течією. Особливої уваги заслуговує лівобережна ділянка основного русла Дніпра в районі урочища Домаха проти с. Львова, а саме, коси на початку каналів, які з'єднують оз. Фролово і Казначіївський лиман з русловою мережею (Правоторов, 2007);

- в переднерестовий період необхідно проводити меліорацію вже існуючих нерестовищ шляхом перемішування насипів із щебеню та каміння. Після цього на нерестовищах доцільно встановлювати цілодобову охорону, а у післянерестовий період — заборону на всі види рибальства впродовж 1,0-1,5 місяця;

- з метою збереження плідників напівпрохідних риб пропонуємо відновити природоохоронний захід, який діяв з 1969 і до кінця 90-х років минулого століття щодо обмеження на вилов риби у період «довесневої» заборони: тарані — 30%; ляща, судака, рибаця — 20% від встановленого річного ліміту вилову на кожен вид;

- з метою відновлення та поповнення природних запасів аборигенних видів риб доцільно перевести частину виробничих потужностей існуючих рибничих заводів на штучне відтворення, серед яких найбільш цінними є лящ, судак, рибець, сом, линь, жерех та ін.

Таким чином, впровадження наведених вище рекомендацій здатне значною мірою покращити стан водних екосистем регіону, умов існування гідробіонтів та збільшити рибні запаси у Дніпровсько-Бузькій гирлової області.

СУЧАСНІ РИЗИКИ ТА ОХОРОНА ГЛОБАЛЬНО РІДКІСНИХ ЛУСКОКРИЛИХ (INSECTA: LEPIDOPTERA) У НАЦІОНАЛЬНОМУ ПРИРОДНОМУ ПАРКУ «ВЕЛИКИЙ ЛУГ» (ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСТЬ, УКРАЇНА)

Голобородько К.К., Козлов М.А., Погребиська В.М., Шарко М.О. Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, м. Дніпро, Україна, E-mail: goloborodko@ua.fm

Незважаючи на організацію НПП «Великий Луг», постійно залишається загроза існуванню на його території рідкісних і зникаючих видів лускокрилих (Голобородько, Махіна, 2013). Умовно ризики можна поділити на дві групи — глобальні й регіональні. До першої групи належать глобальні кліматичні зміни. На сьогодні вже існують моделі розвитку ареалів більшості видів булавовусих лускокрилих Європи (Settele et al., 2008), за умов глобального потепління. Згідно із розрахунками більшість бореальних видів лускокрилих, що охороняються в межах НПП у

Зміст

Флора і рослинність

Півень О.М., Надточий Р.А. Весняні ефемероїди в лісових екосистемах Сеймського регіонального ландшафтного парку (Сумська область, Україна)	3
--	---

Експериментальна ботаніка

Дмитрук Я.І. Вплив препаратів агату та фітоспорину на окремі фізіологічні показники сої культурної у фазі цвітіння	4
Кисорець О.С. Застосування методу геоботанічного картографування для дослідження динаміки рослинного покриву (на прикладі відділення Українського степового природного заповідника “Кам’яні могили”)	5
Козючок А.Г. Зміни органолептичних показників бульб картоплі окремих сортів полісія у процесі тривалого зберігання	5
Курико В.В. Вплив коренеутворювачів на процеси вкорінення живців декоративних рослин	6

Зоологія

Антипова К.В. Аналіз морфометричних ознак псахаля короткоусого <i>Gobio brevicirris</i> Fowler, 1976 (Cypriniformes: Cyprinidae), що мешкає в прудах басейна р. Кундрючя	8
Божок В.С., Орлова К.С. Попередні дані щодо фауни гіллястувосих рачків (Cladocera) в озерах Національного природного парку «Нижньодніпровський» (Херсонська область, Україна)	9
Голобородько К.К., Цюй Цзянцзя, Пахомов О.Є. Еколого-біологічна характеристика синявців (Lepidoptera: Lysaenidae) РЛП «Придніпровський» (Дніпропетровська область, Україна)	10
Горнов Д.О. Види хребетних чернігівщини із наявними представниками поліплоїдних рас	10
Іосипчук А.М. Відомості щодо вивчення аранеофауни (Arachnida: Aranei) Національного природного парку «Олешківські піски» (Херсонська область, Україна)	11
Коваль Е.С. Сравнительный анализ морфометрических признаков солнечного окуня <i>Lepomis gibbosus</i> (L., 1758) (Cypriniformes: Cyprinidae) из бассейнов рек Северский Донец и Миус	12
Коржов Є.І., Орлова К.С. Вплив інтенсивності зовнішнього водообміну заплавної водойми НПП «Нижньодніпровський» на формування кількісних показників зоопланктону у весняний період	13
Костенко О.О., Микула О.С. Огляд птерилографічних джерел літератури	14
Мельник О.А., Кукушкін А.С., Микула О.С. Результати моніторингу птахів (Aves) міста Ніжин (Чернігівська область, Україна) протягом лютого-першої половини березня 2018 року	15
Назаров Н.В., Шешурак П.Н., Вобленко А.С., Надточий Р.А. Жужелицы трибы Harpalini (Coleoptera: Carabidae) биостационара “Лесное озеро” и его окрестностей (Черниговская область, Украина)	16
Орлова К.С., Шевченко І.В., Токар Т.П. До питання водної малакофауни (Mollusca) НПП «Нижньодніпровський» (Херсонська область, Україна)	17
Рудік В.А. Розповсюдження і сезонне співвідношення окремих популяцій малярійних комарів (Diptera: Culicidae) в Одеській області (Україна)	18
Свістула І.М. Аналіз видового складу і чисельності мишоподібних гризунів (Rodentia: Muridae) на території агробіостанції Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя (Чернігівська область, Україна)	19
Стрелец А.В., Назаров Н.В., Шешурак П.Н. Цветовые формы жуков-коровок рода <i>Adalia</i> (Coleoptera: Coccinellidae) в Черниговской области (Украина)	20

Медико-біологічні дослідження

Бандоля А. Активність параоксонази-1 у пацієнтів з артеріальною гіпертензією	22
Медведь Н.А. Стан здоров’я учнів Ніжинського ліцею Ніжинської міської ради при НДУ імені Миколи Гоголя ...	22

Екологічні проблеми природокористування та охорона навколишнього середовища

Асмаковський Є.В. Лісові природоохоронні території Семенівського району в регіональній екомережі Чернігівської області	24
Білик Г.В., Коржов Є.І. Шляхи відтворення аборигенних видів риб Дніпровсько-Бузької гирлової області в природних умовах	25
Голобородько К.К., Козлов М.А., Погребиська В.М., Шарко М.О. Сучасні ризики та охорона глобально рідкісних лускокрилих (Insecta: Lepidoptera) у Національному природному парку «Великий луг» (Запорізька область, Україна)	25
Коваленко І.М. Вплив весняної лісової пожежі на трансформацію рослинного покриву ділянки вільхового лісу (Ічнянський національний природний парк) (Чернігівська область, Україна)	26
Логвинов І.В. Стан атмосферного повітря Сумщини	27

Суспільно-географічні дослідження

Антоненко М.А. Оцінка демографічного та соціального розвитку районів Чернігівської області	29
Винокурова К.В., Нос А.О. Географічна характеристика санаторно-курортних закладів України	29
Віра А.М. Демографічна ситуація в Харківській регіональній системі розселення	31
Гончаренко В.М. Розвиток соціального підприємництва в Україні	32
Іванова А.В. Регресійний аналіз залежності між показниками геоecологічної ситуації та рівня захворюваності населення Житомирської області	33
Іщенко Ю.Д. Перспективи розвитку креативної діяльності в Україні на прикладі м. Києва	33
Корольова В.М. Модель опису культурно-географічного регіону	35
Кравцова А.В. Вплив систем розселення на реформування адміністративно-територіального устрою Чернігівської області	36
Кузьменко В.І. Динаміка доходів територіальних громад України (на прикладі першого кварталу 2016-2017 років)	37
Литвиненко О.Г. Особливості розвитку наукового потенціалу України	37
Логвинова М.О. Територіальні особливості сільськогосподарських угідь Харківської області	38
Марушинець А.В. Використання даних дистанційного зондування землі у суспільно-географічних дослідженнях (на прикладі Київського метрополісного регіону)	40
Моргацький В.М. Суспільно-географічне мікрорайонування Чернігівської області	41
Покляцький С.А. Умови життя населення великих міст України: демографічна складова	43
Потильчак А.А. Демографічний потенціал міста Ніжина	44
Ріпа В.М. Баскський сепаратизм: причини та особливості	45
Суптелю О.С. До питання вивчення факторів становлення глобальних міст (історичні аспекти)	47
Талалаєвський П.О. Історія формування міських поселень Чернігівської області	48
Чуркало А.І. Острівні регіони на світовому туристичному ринку	50

Фізико-географічні дослідження

Алекса Є.В. Рельєф поліської низовини, ґрунти які на ньому поширені	51
Дудар Ю.М., Лаврінченко О.Ю. Вплив кількості добрив на урожайність зернових культур і картоплі на Чернігівщині	51
Нетребенко С.С. Екологічний стан атмосферного повітря Чернігівської області	52
Сніцаренко М.С. Товтри, як приклад давнього біогенного рельєфу на території України	53
Шевченко В.А. Особливості формування та поширення ґрунтово-опадних мурашників на Чернігівщині	54

Туристично-краєзнавчі дослідження

Гиренко Я.В. Студентський образ сучасного музею	55
Квач Є.В. Сучасний світовий туризм: ризики та фактори, що лімітують розвиток	56
Луценко Д.А. Деякі аспекти замкового туризму України	56
Сад І.О. Рекреаційно-ресурсний потенціал Рівненської області	57
Цветкова А.С. Історія Одеських катакомб	58
Шульга Я.А. SWOT – аналіз туристичного потенціалу США	60

Сучасна хімія та хімічний експеримент

Бондар Ю.О. Визначення вмісту кальцію у фармацевтичних препаратах	61
Бурлака М.В. Дослідження складу лікарських засобів неорганічної природи	62
Сімонова Н.А., Янченко О.В. Комп'ютерне моделювання токсичності та ймовірних впливів на організм людини метаболітів пестициду 2,4-д	63

Методика викладання природничих наук

Буднік І.С. Методичні основи використання інноваційних технологій при викладанні шкільного курсу «Географія материків і океанів»	65
Булаченко С.Д. Формування соціальної активності та професійної зорієнтованості учнів на уроках географії ...	65
Дейкун І.О. Вчити легко, коли цікаво	67
Латко Л.Ю. Шкідники рослин як об'єкти екологічної стежки	68
Довідки про учасників конференції	70

Підписано до друку 3.04.2017 р.
Формат 60x84/8, Умовно друк.8,85. Обл.-вид. арк. 9,75.
Наклад 100 прим.

“Наука-Сервіс”
Видавництво ТОВ «Наука-Сервіс»
16602, м. Ніжин, вул. Графська, 5
Тел./факс: 04631-71675